

Sapulces un konferences

Kronvalda Ata 100 gadu dzimšanas dienas svētki Latvijas skolās. Š. g. 15. aprīlis bija īsta svētku diena Latvijas mācības iestādēs. Kā latviešu, tā mazākuma tautību skolas visas atzīmēja Kronvalda Ata piemiņu viņam veltītos svinīgos aktos. Visi referāti un priekšnesumi sniedza ziņas par Kronvalda darbu un laikmetu un saistīja stiprām saitēm mūsu dienas ar Latvijas atmodas laikmetu.

valdu kā skolotāju. Nepilnus 38 gadus ildzis K-a mūžs, — teica ministrs, — bet kādus augstus sasniegumus un bagātus darba augļus guvis K-a darbs sabiedriskā un paidagōģiskā laukā! Paidagōga darbu K. uzsāka Lietuvā kā mājskolotājs ar 21. dzīves gadu, bet drīz viņš to pārtrauca, aiziedams 1859. g. uz Berlīni, kur viņš studēja pusgadu Berlīnes universitatē. Pēc tam K. pieņēma mājskolotāja vietu Durbē, kur palika līdz 1865. g., arvien domādams par savu tālāku izglītību un papildinādams to. Durbē viņš darbojās sabiedriskās organizācijās. Šajā laikā parādījās arī viņa pirmie raksti. K. bija jau savā jaunībā kritisks un ass domātājs un pārskatīja skaidrām acīm savas apkārtnes un latviešu tautas apstākļus. Viņš zināja skaidri sava dzīves ceļa uzdevumu: visu par tautu, tās brīvību un izglītību. K. auga pats savā latviskā pārliecībā un latviskā pasaulē. Kad liberālākie vācieši aicināja viņu piedalīties vāciešu pasākumos — Latviešu draugu biedrībā vai rakstīt žurnālā „Baltische Monatschrift“, viņš atteicās.

K. tiecās pēc plašāka darba lauka. Tādēļ viņš atstāja Durbi un iestājās skolotāju sagatavošanas kursos pie Tērbatas universitātes. Kursu klausītājiem bija tiesības apmeklēt lekcijas

ūniversitātē. Šo tiesību K. bieži izmantoja. Drusku no tā gan cietis viņa darbs kuršos. K. beidzis šos kursus 1867. g. un palicis par skolotāju turpat Tērbatas skolotāju seminārā. Dzīvodams Tērbatā, K. allaž uzturējis ciešas saites ar ūniversitātes studentiem — latviešiem. XIX g. s. 60-to gadu beigās un 70-to gadu sākumā K. ievirzās arvien vairāk un vairāk latviešu garīgās kustības centrā. To viņš panāk ar savu gara cēlumu, vīra drosmi un tautas mīlestību. Šie apstākļi pamudināja K-u atstāt nodrošinātu vietu Tērbatā, un viņš pārnāca uz Vecpiebalgas draudzes skolu par skolotāju tur atvērtā augstākā papildu klasē. Visvairāk liecību par K-u mums ir no šā laikmeta. K. tur strādāja diezgan īsu laiku — no 1873. g. augusta līdz 1875. g. februāra vidum. Skolā K. prasījis stigru disciplīnu. Skolas darbs viņam bijis svēts darbs, kas jāstrādā dziļā nopietnībā. Klases darbā smaidis K. sejā neesot parādījies. No skolēniem prasījis absolūtu uzmanību un nodziļināšanos priekšmeta mācībā, kādēļ skolēnu sekmes bijušas kvantitatīvi un kvalitatīvi lielas. Skolēni K. cienījuši un mīlējuši un viņa mācību un pat izteicienus un vārdus paturējuši atmiņā visu mūžu. K-a nāve viņus dziļi satriekusi. Vispatikamākie priekšmeti K-am bijuši latviešu valoda un vēsture. K. piešķīris vēsturei lielu nozīmi. Vēstures mācībā un lekcijās viņš aizrāvis skolniekus un pieaugušos.

K. kalpoja tautai ar skaidru sirdi un nelokāmu gribu. K-a stiprākais ierocis bija viņa runātais vārds. Dziļā tēvzemes mīlestība, dziļā ticība un pārliecība, viņa gaišredzība (K. bija gara un nojautas cilvēks) deva saturu un spēku nevien viņa rakstiem, bet arī viņa runām.

Mums ir K. raksti un atmiņas par lielo tautas dēlu. Mums nopietni jāpārdomā, vai K. raksti ir mūsu rokas grāmatas, vai K. gars ir mūsu gars, vai K. tēvzemes un brīvības mīlestība ir visu mūsu mīlestība, vai arī mūsos ir K. karstā sirds. Uz šiem jautājumiem mums visiem būs pašiem sev jāatbild klusā pārdomu brīdī, un ja uz kādu no šiem jautājumiem mums vēl nav apstiprinošas atbildes, tad mums tāda jā dabū, jo mēs visi gribam, lai mūsu Latvija pastāvētu mūžīgi.

Tagad mēs esam daudz ko sasnieguši no tā, ko K. paredzēja savā gaišredzībā. Mums ir sava valsts, sava valsts valoda, savas tradīcijas un kultūra. Mums ir daudzi laikraksti, žurnāli, grāmatas, veselas lielas bibliotēkas latviešu grāmatu. Mums ir tūkstoši tautskolu, Latvijas ūniversitāte, mākslas akadēmija un konservātorija, desmitiem latviešu ģimnaziju, arodskolu, lauksaimniecības skolu. Izglītības iegūšanas dēļ mums nav jābrauc uz svešām zemēm. Mums ir tūkstošiem skolotāju, kas daudz labāk sagatavoti savam amatam kā K. laikos.

Mūsu laikmetam, salīdzinot ar K-a laikiem, ir arī vēl citas lielas priekšrocības. Mēs varam daudz vairāk darīt un sasniegt, jo mēs strādājam neatkarīgā Latvijas valstī un mums ir mūsu tautas Vadonis, tautā izaudzis un tautā nostiprinājies Vadonis. Mēs visi viņu pazīstam un zinām, ka viņš vienmēr ir ar mums, mūs atbalstīs, stiprinās mūsu gribu un neļaus tai nogurt savos centienos. Tā ir mūsu lielā priekšrocība. Šādos apstākļos mūsu skolotāju un kultūras darbinieku darbs var gūt lielākas sekmes, nekā tas bija agrāk. Mūsu skolotājiem jāredz tālu un jāzina labi, kas mums, mūsu tautai un mūsu bērniem vajadzīgs. Mēs K-a pēcnācēji un viņa darba augļu baudītāji, izteiksim K-am pateicību un solīsimies neaizmirst viņa ideālus un paraugus, līdz būsīm tos sasnieguši.